

Koronavirusun qənimini təmizlikdir!

“Korona” virusu! Bu gün dünyada az qala hər kəsi düşündürən bu bəlanın nədən yaranması, yaxud yaradılması və qarşısının alınmasının mümkünlüyü barədə bir-birini bəzən təsdiq, bəzən isə təkzib edən məlumatlar da virusun özü kimi sürətlə yayılmaqda, insanları haqlı olaraq ciddi təlaşa salmaqdadır. Bu məsələdən başı çıxan da danışıq, çıxmayan da. Əlbəttə, bu, ilk baxışda əhalinin ayıq-sayıq olması baxımından təbiidir.

Məsələ ilə bağlı respublika Səhiyyə Nazirliyinin və əlaqədar qurumların vəziyyətə nəzarət altında saxlanması haqqında məlumatları insanlarda virus xofunu bir qədər azaltsa da, lazımı tədbirlər görülməlidir.

Bəs mütəxəssislər nə düşünür görəsən? “Regionda hansısa virus təhlükəsi varsa, Azərbaycan da istisna deyil. Bu baxımdan Çində tüğyan edən “Korona” virusunun Azərbaycanda yayılma təhlükəsi varmı” sualına Azərbaycan Tibb Universitetinin dosenti, respublikanın baş infeksiyozistisi Cəlal İsayevin cavabından anlamaq olur ki, Çinlə digər ölkələrin iqtisadi əlaqələri fonunda təhlükə riski mövcuddur: “Bizim Çinlə gediş-gəlişimiz çox olur, həm turistik, həm də ticarət məqsədilə. Əgər kiməsə Çinə gedib xəstələrlə təmasda olarsa, yoluxa bilər. Amma xəstələrlə təmas da hər zaman yoluxmaya səbəb olmur. Bunun üçün sıx təmas lazımdır...”

Həkim virus təhlükəsi səbəbindən Çinlə iqtisadi əlaqələrə müvəqqəti məhdudiyət qoyulmasının da tərəfdarı deyil. Deyir ki, dünya bir-biri ilə əlaqədədir. Buna görə də sadəcə şəxsi gigiyena qaydalarına riayət edilməlidir. İnsanların qəbul etdiyi qidaların texniki işlənməsinə nəzarət olmalıdır. Təmizlik mütləqdir, əllər tez-tez yuyulmalıdır. Çünki bu viruslar dezininfeksiyaediciyə qarşı çox həssasdır.

“Korona” virusu iki yolla yoluxur: hava-damcı və fekal-oral mexanizmi, yəni ərzaq məhsulları, əl-ayağımızın toxunması ilə. Hava-damcı yolu ilə yoluxanda tənəffüs yolları xəstəliklərinə, xüsusilə ağciyər çatışmazlığına səbəb olur ki, bu da ölümlə nəticələnir.

“Korona” virusunun 37 növü var

Cəlal İsayevin “virusun əlacı yoxdur” kimi fikirlərə münasibəti belədir: “... Bu virusa yoluxan hamı ölmür. “Korona” virusunun 37 növü var. Onun bir çox növü yüngül xəstəliklər törədir. Dünyada kəskin respirator virusların 4-9 faizi onun payına düşür. İndi böyük ajiotaj yaradan virusu “2019-cu ilin Korona virusu” adlandırdılar. Bu virusun ağır gedişlə müşahidə edildiyi bildirilir, amma mən belə xəstə görməmişəm. Hazırda ölüm faizinin aşağı olmasına görə onu ciddi ölümcül virus kimi qəbul etmək düzgün deyil. Yadıңызdadırsa, “Sars” virusu vardı, həm də “Korona”dan çox təhlükəli idi. “Sars” virusunun qarşısı alındı. Çox güman ki, “Korona”nın da qarşısı alınacaq. Sadəcə, o regiona gedən insanlar gigiyenik qaydalara əməl etməli, Çinə giriş-çixışda diqqətli olmalıdırlar”.

Bu fikirlər, təbii ki, xeyli əvvəl səsləndirilib. Çünki indi vəziyyət tamamilə fərqlidir. “Korona” dünyaya meydan oxuyur. Çinlə əlaqə, demək olar ki, müvəqqəti də olsa, kəsilir. Orada yaşayan əcnəbilərin öz ölkələrinə qayıtması üçün vasitə və yollar axtarılır.

Baş infeksiyozist zaman-zaman bu cür virusların xüsusi hazırlanaraq yayılması fikirləri ilə də razı deyil: “Belə şey ola bilməz. Bu virus mövcuddur. 1965-ci ildə

kəşf olunan virusdur. 2012-ci ildə “Korona” viruslarına aid daha bir növ aşkar olundu. O, “Yaxın Şərq respirator sindromu ilə xəstəlik törədən” adlanır. Bu virus çox ağır gedişə malikdir. Hətta ölüm faizi 35 faizədək proqnozlaşdırılmışdı. Amma indiki “Korona” virusu ilə yoluxmada hələlik ölüm faizi aşağıdır, hesab edirəm ki, tez bir zamanda bu virus da lokollaşdırılacaq”.

Maraqlıdır ki, haqqında söz açılan bu bəla xeyli müddət öncə dünyada yayılma təhlükəsi yaradıb. Hələ ötən il oktyabrın 23-də informasiya agentlikləri qonşu İranda 5 nəfərdə “Korona” virusun aşkarlanması haqqında məlumat yayıb. İranda Səhiyyə naziri Həsən Qazizadə Həşimi İRNA agentliyinə bildirib ki, həmin şəxslər Səudiyyə Ərəbistanında Həcc ziyarətində olublar. Vətənə döndükdən sonra onlarda bu virus aşkarlanıb: “Beş nəfərdə ölkəyə qayıdarkən hava limanında virus aşkarlanıb. “Korona” virusu Səhiyyə Nazirliyinin gündəliyindədir. Ebola və “Korona” ilə bağlı ölkədə narahatçılığa əsas yoxdur”.

“Korona” “Sars” virusunun qohumudur

Mütəxəssislərin fikrincə, koronavirusa insanlar və heyvanlar tənəffüs yolları ilə yoluxurlar. 55 il əvvəl aşkar olunan virus həzm sistemində də təsir edir. Virusun bir çox fərqli növü var. Lakin virusa qarşı qoruyucu peyvəndlər mövcud deyil.

“Korona” virusu ilə bağlı xəbərlər dünyada durmadan artmaqdadır. “Sars” virusunun qohumu adlandırılan bu virus ilk olaraq Çində ortaya çıxıb. O, ötən ilin dekabrından İndiyə kimi yüzlərlə insan həyatını məhv edib. Onun quruluşunu tədqiq edən elm xadimi Leo Poon bu virusun bir heyvana yarandığını və insanlara yayıldığını təxmin etdiyini söyləyib.

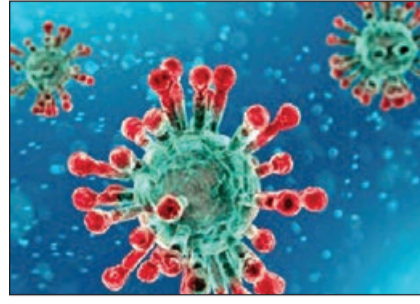
Bu virus haqqında ən çox verilən sual onun simptomlarının nə olması ilə əlaqədardır. Virus haqqında danışan Leo Poon bildirib ki, “Korona” virusu pnevmoniyaya səbəb olur. Daha sonra bir çox yeni virus kimi antibiotik müalicəsinə cavab vermir. O, heyvanlar arasında geniş yayılmış böyük bir viruslar qrupudur.

ABŞ Xəstəliklərə Nəzarət və Profilaktika Mərkəzinin məlumatına isə bildirilir ki, nadir hallarda alimlərin zoonotik adlandırdıqları hadisə baş verə bilər. Belə ki, virus heyvanlardan insanlara ötürülə bilər.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı bu xəstələrin nə cür izləniləcəyi, onlarla necə davranılacağı və səyahət edəcekləri ölkələrə hansı hazırlıqla gedə biləcəkləri haqqında məqalə hazırlayıb.

Simptomları ümumən soyuqdəyməyə bənzər şəkildə, xəfif, yaxud orta dərəcədə xroniki yuxarı tənəffüs xəstəliyi olan insanlar daha tez təsiri altına sala bilər. “Korona”nın simptomları arasında burun axması, öskürək, boğaz, baş ağrısı və bir neçə gün davam edən qızdırma var. İmmunitet sistemi zəif olan yaşlılar və uşaqlarda virus pnevmoniya və ya bronxit kimi daha ciddi tənəffüs xəstəliyinə çevrilmək imkanına malikdir.

Həm indi ondan danışır, bəs mütəxəssislər nə düşünür?

Əllərinizi tez-tez sabunla 20 saniyə yuyun ki...

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, “korona” tənəffüs problemlərinə, ishal, yorğunluq, nəfəs darlığı, tənəffüs çətinliyi və böyrək çatışmazlığına da səbəb ola bilər. Xəstənin yaşından asılı olaraq, “Sars” ilə ölüm nisbəti 0-50 faiz arasında dəyişir. Yaşlılar isə ən həssas xəstələrdir.

Haqlı olaraq sual olunur: bəs bu virusa yoluxmanın müalicəsi varmı? Təəssüf ki, “korona” virusu üçün xüsusi bir müalicə yoxdur. Çox vaxt simptomlar öz-özünə yox olur. Həkim resepti ilə alınan ağrıkeçicilər və ya antipiretik dərmanlar simptomları rahatlaşdırmağa bilər. ABŞ Xəstəliklərə Nəzarət və Profilaktika Mərkəzi bildirib ki, isti duş boğaz ağrısı və ya öskürək üçün yaxşı təsir edə bilər. Bol maye içmək, mümkün qədər dincəlmək və yatmaq lazımdır. Əgər simptomlar standart bir soyuqdəymədən daha pis görünürsə, həkimlə məsləhətləşin.

Bəs necə qorunmalı? Bu həm əhalini, həm də həkimləri düşündürən və cavab axtaran sualdır. Bu virusdan qorunmaq üçün heç bir peyvənd yoxdur. Xəstələnen insanlardan uzaq durmaqla yoluxmanın qarşısını almaq olar. Göz, burun və ağızınıza toxunmaqdan çəkinin. Əllərinizi tez-tez sabunla ən azı 20 saniyə yuyun. Xəstə olsanız, insan kütləsi çox olan yerlərə getməyib yaxın təmasdan qaçın. Öskürəkən və ya asqırarkən ağız-burunuzu örtün və toxunduğunuz əşyaları, səthləri dezininfeksiya edin.

Bu bəladan qorunmaq üçün müxtəlif vasitələr var ki, onlardan biri, bəlkə də ən əsası KİV-də, eləcə də elm, təhsil və mədəniyyət müəssisələrində təbliğati gücləndirmək, əhalini maarifləndirməkdir. Artıq bu istiqamətdə mədəni-maarif müəssisələri işə keçib: “Könüllülər ili” çərçivəsində kitabxanaçılar “korona” virusu ilə bağlı yaddaş vərəqələri hazırlayıblar. Bakı şəhəri Yasamal rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemində M.Ş.Vazeh adına Mərkəzi Kitabxanasının əməkdaşları bu istiqamətdə deyəsən birincidirlər. Mərkəzi Kitabxanada “korona” virusu ilə bağlı yaddaş vərəqələri hazırlanıb. Orada xəstəliyin simptomları, virusun müalicəsi haqqında qısa məlumat verilir.

Hazırlanan vərəqələrin kitabxanaçılar, könüllülər, MKS-ə daxil olan kitabxanaların fəal oxucuları tərəfindən evlərə, habelə ictimai yerlərə paylanması təşkil olunub.

“Korona” metroda, avtobusda, küçədə, bazarda da ola bilər

Əhalinin daha çox kütləvi şəkildə istifadə etdiyi ictimai nəqliyyat növlərindən biri də metrodur. Virusun yayılma ehtimalı daha çox belə kütləvi və ictimai yer olduğu bildirilir. Ona görə də əhalini düşündürən suallardan biri də budur: “Görəsən Bakı metrosu “korona” virusuna qarşı hansı tədbirləri görür?”

Bu barədə “Bakı Metropoliteni” QSC-dən bildirilib ki, şəhərdaxili ictimai sərnişindəşimə nəqliyyatının beynəlxalq əlaqələri yoxdur. Lakin zərurət yaranacağı təqdirdə virusla əlaqədar səlahiyyətli qurumların təlimat göstərişlərinə uyğun olaraq, bütün müvafiq tədbirlərin görülməsi, profilaktik işlərin həyata keçirilməsi istisna edilmir. Eyni zamanda qeyd olunub ki, “Bakı Metropoliteni” QSC-də mövcud vəziyyətin nəzarət altında saxlanması, işçi personalının maarifləndirilməsi ilə bağlı aidiyyəti strukturlara müvafiq tapşırıqlar verilib. “Bakı Metropoliteni”ndə sanitariya-gigiyenik normaların tələblərinə əməl olunmasına xüsusi diqqət yetirilir. Paytaxtın ən mühüm ictimai sərnişindəşimə nəqliyyatı növlərindən biri kimi əsasən yeraltı tunellərdən ibarət olması nəzərə alınaraq, burada sanitariya-gigiyenik normaların tələblərinə uyğun planlaşdırılmış dezininfeksiya işlərinin və digər müvafiq tədbirlərin aparılmasına da ciddi riayət olunur.

Kolumbiyada yeni virus?..

“Korona” epidemiyasından xilas olma-mış Kolumbiyada yeni virus tapılıb. Məlumatlara görə, yanvarın 23-dən İndiyə kimi 6 uşağın öldüyü, ümumiyyətlə isə 60-dan çox insanın xəstələndiyi virusun yaranma səbəbi bilinmir.

Kolumbiyanın Səhiyyə Nazirliyindən virusun ölkənin şimal-qərbində yerləşən Çok əyalətində yayıldığı açıqlanıb və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı ilə birgə virusun yayılmasına nəzarəti artırıdıkları bildirilib. Kolumbiya Xalq Hakimiyyətləri Şurasının nümayəndəsi Orlando Moya bildirib ki, virus 10 yaşdan kiçik uşaqlarda qızdırma, qusma və ishal yaradır.

Həkimlər xəbərdarlıq edirlər ki, bu ölkələrə səfər edənlər xüsusilə diqqətli olmalı, özlərində həlsizlik hiss etməsələr belə yoxlamadan keçməlidirlər. Ekspertlərin fikrincə, Azərbaycan sərhədində də bu məsələlərlə bağlı yoxlamalar gücləndirilmişdir. Çünki hazırda bir neçə qonşu ölkədə həm də “Donuz qripi” yayılıb.

Son məlumatlara görə, Gürcüstanda iki nəfərin bu virusdan öldüyü bildirilir. İranda isə artıq bu virusdan 120-dək insanın ölümü ilə bağlı rəsmi məlumat yayılıb. Təcavüzkar Ermənistanda da yanvarın ortalarında qrip virusu diaqnozu ilə 700-ə yaxın erməni xəstəxanaya yerləşdirilib, hətta, onlardan ölənlər də var.

Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatları nikbinlik yaratmağa əsas hesab oluna bilər: Azərbaycanda gömrük-sərhəd buraxılış məntəqələrində insan bədəninin hərarəti yoxlanılır. İnsanlar üçün global təhlükə törədən yoluxucu xəstəliklər, xüsusilə son günlər Çində etimologiyalı sətəlcəm xəstəliyinin aşkar edilməsi ilə əlaqədar gömrük-sərhəd buraxılış məntəqələrində gömrük orqanları tərəfindən müvafiq işlər aparılır.

Məhəmməd NƏRİMANOĞLU,
“Azərbaycan”